Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH 2016

STAIDÉAR GNÓ – GNÁTHLEIBHÉAL

DÉ MÁIRT 14 MEITHEAMH 2016 – MAIDIN 9.30-12.00

ROINN B

(300 marc)

- Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.
- Freagair **cúig** cheist ar bith.
- Bronnfar marcanna ar an obair, ar an leagan amach agus ar an gcur i láthair.
- Ba cheart go dtaispeánfaí an lá, an mhí agus an bhliain sna dátaí.
- Is ceadmhach áireamháin a úsáid.

1. **Ceist í seo faoi Bhuiséad Teaghlaigh**.
(Le comhlánú ar Leathanach 9 den Leabhrán Scrúdaithe)

***Freagair gach cuid den cheist seo**:*

Seo thíos buiséad theaghlach Uí Nuadháin do cheithre mhí, ó Mheán Fómhair go Mí na Nollag 2016.

Is é an tAirgead ar Láimh Tosaigh ná €300.

Ioncam Pleanáilte

- Tuilleann Peadar Ó Nuadháin €3,400 glanphá in aghaidh na míosa agus measann sé go mbeidh **laghdú** air sin de €350 glan in aghaidh na míosa ó 1 Samhain 2016.
- Tuilleann Aoife Uí Nuadháin €1,900 glan in aghaidh na míosa agus measann sí go mbeidh **ardú** air sin de €160 in aghaidh na míosa ó 1 Deireadh Fómhair 2016.
- Meastar gur €405 in aghaidh na míosa an sochar leanaí a bheidh acu.

Caiteachas Pleanáilte

- Is é an morgáiste tí ná €630 in aghaidh na míosa ach **méadóidh** sé de €75 in aghaidh na míosa ó 1 Deireadh Fómhair 2016.
- Íocann teaghlach Uí Nuadháin préimh árachas tí de €80 in aghaidh na míosa agus **méadóidh** sé seo go dtí €95 in aghaidh na míosa ó 1 Samhainn, 2016.
- Íocann teaghlach Uí Nuadháin préimh árachas sláinte de €240 in aghaidh na míosa.
- Meastar gur €2,100 in aghaidh na míosa a bheidh ar chostais teaghlaigh ach amháin i mí na Nollag nuair a bheidh said €200 **níos lú** ná sin.
- Meastar go gcosnóidh an líne theileafóin thalún agus an leathanbhanda €180 i mí Mheán Fómhair agus €160 i mí na Samhna. Chomh maith leis sin, cosnóidh teileafóin phóca €110 in aghaidh na míosa.
- Meastar go mbeidh billí leictreachais le haghaidh solais agus teasa de €240 i mí Dheireadh Fómhair agus €300 i mí na Nollag, agus go gcosnóidh ola théite tí €670 i mí na Samhna.
- Meastar gur €280 in aghaidh na míosa a bheidh mar chostais reatha gluaisteáin ar Pheadar agus €200 in aghaidh na míosa a bheidh ar Aoife. Cuirfear ceithre bhonn nua, a chosnóidh €75 an ceann, ar ghluaisteán Pheadair i mí na Samhna.
- Ar na costais oideachais beidh ríomhairí nua iPad, a chosnóidh €700 i mí Mheán Fómhair, agus turas scoile, a chosnóidh €500 i mí na Nollag, san áireamh.
- Cosnóidh bronntanais €240 i mí Dheireadh Fómhair agus €770 i mí na Nollag.
- Cosnóidh siamsaíocht €180 in aghaidh na míosa ach amháin i mí na Nollag nuair a chosnóidh sí €100 **sa bhreis**.
- Tá saoire á pleanáil ag teaghlach Uí Nuadháin. Caithfear íoc as eitiltí i mí Mheán Fómhair a chosnóidh €1,000 agus as cóiríocht i mí na Samhna a chosnóidh €2,000.

(A) Comhlánaigh an fhoirm bhán do Bhuiséad Teaghlaigh *(ar leathanach 9 den Leabhrán)* agus bain úsáid as na figiúirí uile thuas. (50)

(B) Ríomh sochar leanaí theaghlach Uí Nuadháin in aghaidh na bliana. Taispeáin do fhreagra agus do chuid oibre. *(Freagair sa spás atá curtha ar fáil ar leathanach 9 den Leabhrán.)* (5)

(C) Dá mbeadh ar theaghlach Uí Nuadháin iasacht a fháil ar feadh bliana ar 9% in aghaidh na bliana chun na ríomhairí iPad a cheannach, ríomh costas iomlán na ríomhairí iPad. Taispeáin do fhreagra agus do chuid oibre. (*Freagair ar leathanach 9 den Leabhrán.*) (5)

(60 marc)

2. **Ceist í seo a bhaineann le Cuntais Chríochnaitheacha agus Clár Comhardaithe**.
(Le comhlánú ar Leathanaigh 10 agus 11 den Leabhrán Scrúdaithe)

Freagair gach cuid den cheist seo:

Baineadh an Comhardú Trialach seo a leanas as leabhair Turbo Teo. ar an 31 Nollaig 2015, deireadh na bliana airgeadais. Is é an Scairchaipiteal Údaraithe ná 450,000 gnáthscair ar €1 an ceann.

Turbo Teo. **Comhardú Trialach mar a bhí ar an 31 Nollaig 2015**	**Dr**	**Sr**
	€	€
Díolacháin ar Airgead Síos		480,000
Ceannacháin ar Airgead Síos	285,000	
Carraeireacht Isteach	3,170	
Stoc Tosaigh ar an 1 Eanáir 2015	34,150	
Pá	69,120	
Fógraíocht	2,650	
Árachas	3,100	
Solas agus Teas	4,700	
Teileafón	5,610	
Díbhinn Íoctha	16,000	
Áitreabh	200,000	
Innealra	130,000	
Feithiclí Mótair	75,000	
Airgead ar Láimh	8,500	
Rótharraingt Bhainc		37,000
Scairchaipiteal Eisithe i Scaireanna €1		320,000
	837,000	837,000

Ba é an Stoc Deiridh ar an 31 Nollaig 2015 ná €58,320.

(A) Ó na figiúirí thuas, ullmhaigh:

(i) **Cuntas Leithghabhála Trádála, Brabúis agus Caillteanais** do Turbo Teo. don bhliain dar críoch 31 Nollaig 2015. (*Freagair ar leathanach 10 den Leabhrán.*)

(ii) **Clár Comhardaithe** mar a bhí ar an 31 Nollaig 2015.
(Freagair ar leathanach 11 den Leabhrán.) (45)

(B) (i) Mínigh an téarma 'Airgead ar Láimh' sa Chomhardú Trialach thuas.
(Freagair ar leathanach 11 den Leabhrán.)

(ii) Ríomh an Brabús Comhlán mar chéatadán de na Díolacháin ar Airgead Síos agus bain úsáid as an bhfoirmle seo:

$$\frac{\text{Brabús Comhlán}}{\text{Díolacháin ar Airgead Síos}} \times \frac{100}{1}$$

Taispeáin do fhreagra agus do chuid oibre. *(Freagair ar leathanach 11 den Leabhrán.)* (15)

(60 marc)

3. **Baineann an cheist seo le Clubanna agus le Litir a Scríobh**.
Le comhlánú ar Leathanaigh 12 agus 13 den Leabhrán Scrúdaithe)

***Freagair gach cuid den cheist seo**:*

Tá cónaí ar Shiobhán Ní Chuana i Radharc Cois Locha, An Cabhán.
Toghadh í mar chisteoir ar Chlub Rugbaí Ban BÓD.
Is iad aidhmeanna an Chlub ná:

(i) níos mó ban a fháil isteach sa chlub agus ballraíocht an chlub a mhéadú;

(ii) airgead a chruinniú atá de dhíth chun an clubtheach nua a chríochnú, páirc traenála a sholáthar agus mionbhus a cheannach.

Iarradh ar Shiobhán cúram a dhéanamh den obair seo chomh maith lena cúraimí eile mar chisteoir an chlub.

Rinne sí teagmháil le Póilín Ní Chonaill, Comhairleoir Airgeadais, 5 Páirc Thuamhan, Luimneach, chun comhairle a fháil.

Scríobh Póilín litir chuig Siobhán ar 14 Meitheamh 2016. Ghabh sí buíochas le Siobhán sa litir faoina comhairle a iarraidh. Thug sí sampla **amháin** de dhóigh a bhféadfaí ballraíocht a mhéadú agus sampla **amháin** de dhóigh a bhféadfaí airgead a chruinniú don chlub. Luaigh sí freisin gur mhaith léi bualadh le Siobhán ar 2.30 pm ar an 21 Meitheamh 2016 ina hoifig i Luimneach chun aidhmeanna an chlub a phlé.

(A) Scríobh an litir a sheol Póilín chuig Siobhán Ní Chuana ar 14 Meitheamh 2016.
(*Freagair sa spás atá curtha ar fáil ar leathanach 12 den Leabhrán.)* (40)

(B) Mínigh **dhá** dhualgas a bhíonn ar chisteoir club.
(Freagair sa spás atá curtha ar fáil ar leathanach 13 den Leabhrán.) (10)

(C) Luaigh **dhá** shampla de shócmhainní a d'fhéadfadh a bheith ag club.
(Freagair ar leathanach 13 den Leabhrán.) (10)

(60 marc)

4. **Ceist í seo a bhaineann le Baincéireacht**.
(Le comhlánú ar Leathanaigh 14 agus 15 den Leabhrán Scrúdaithe)

***Freagair gach cuid den cheist seo**:*

Tá Éamonn de Rís fostaithe ó 2008 mar mheasúnóir ag Árachas Uí Fhloinn Teo., An Bóthar Fada, Ros Comáin. Fuair sé an Ráiteas Bainc seo sa phost:

Banc AIB Ráiteas Uimh. 3241
An tSráid Mhór, Ros Comáin

Éamonn Uas. De Rís	Ainm an Chuntais: ÉAMONN DE RÍS
25 Bóthar an Ghoirt Aird	IBAN: IE37AIBK76935453961274
Ros Comáin	Dáta: 31 Bealtaine 2016

Dáta	Sonraí	Dr	Sr	Iarmhéid
		€	€	€
01 Beal. 2016	Iarmhéid ar aghaidh			236.00
03 Beal. 2016	Pá-chonair – tuarastal míosúil		1,862.00	2,098.00
10 Beal. 2016	Buanordú - Comhar Creidmheasa Ros Comáin	95.00		2,003.00
17 Beal. 2016	Aistriú creidmheasa		225.00	2,228.00
23 Beal. 2016	UMB – AIB, Brainse Bhaile Átha Luain	150.00		2,078.00
26 Beal. 2016	IDV – Siopa Spar	635.00		1,443.00
27 Beal. 2016	D/D – Vodafone	46.00		1,397.00

(A) (i) Cén banc agus cén brainse ina bhfuil a chuntas ag Éamonn?
(Freagair ar leathanach 14 den Leabhrán.)

(ii) Cé acu cuntas taisce nó cuntas reatha atá ag Éamonn? Tabhair cúis **amháin** le do fhreagra. (*Freagair ar leathanach 14 den Leabhrán.*)

(iii) De réir Bhanc AIB, cé mhéad airgid atá ag Éamonn ina chuntas ar 31 Bealtaine 2016? (*Freagair ar leathanach 14 den Leabhrán.*)

(iv) Mínigh iontráil 23 Bealtaine 2016. *(Freagair ar leathanach 14 den Leabhrán.)*

(v) Mínigh an téarma 'Pá-chonair'. *(Freagair ar leathanach 14 de Leabhrán.)*

(30)

(B) Tá Éamonn ag beartú gluaisteán nua a cheannach. Beidh sé 32 bliain d'aois ar 17 Iúil 2016. Ní mór dó €15,000 a fháil ar iasacht. Tá súil aige é a aisíoc i dtráthchodanna míosúla de €410 i rith na gceithre bliana atá le teacht. Tá iasacht de €3,000 aige cheana féin ó Chomhar Creidmheasa Ros Comáin a aisíocann sé le buanordú ar an 10ú lá de gach mí. Is é 086 5566992 a uimhir ghutháin.

Ríomh an t-ús iomlán a bheidh ar Éamonn a íoc ar a iasacht ghluaisteáin. Taispeáin do chuid oibre. *(Freagair ar leathanach 14 den Leabhrán.)* (10)

(C) Faigheann Éamonn Foirm Iarratais le haghaidh Iasachta óna bhrainse de Bhanc AIB. Comhlánaigh an Fhoirm Iarratais le haghaidh Iasachta agus úsáid dáta an lae inniu.
(Freagair ar leathanach 15 den Leabhrán.) (20)

(60 marc)

5. **Ceist í seo a bhaineann le Doiciméid Ghnó**.
(Le comhlánú ar Leathanaigh 16, 17 agus 18 den Leabhrán Scrúdaithe)

***Freagair gach cuid den cheist seo**:*

Is í Mailí Ní Mhaoileoin an Bainisteoir Ceannachán ag Soláthairtí Gairdíní Teo., Inis, Co. an Chláir. Seiceálann sí Luachana ó thrí sholáthraí dhifriúla. Roghnaíonn sí Trealamh ROG Teo. le hearraí a cheannach uathu.

Ar an 25 Bealtaine 2016, seolann sí ordú (Uimh. 201) chuig Roger Ó Gadhra, An Bainisteoir, Trealamh ROG Teo., Eastát Tionsclaíoch Bhóthar na Trá, Gaillimh, le haghaidh na n-earraí seo a leanas:

40	Bara Rotha Plaisteach Glas	Déanamh BPG 13	@	€135.00 an ceann
20	Suíochán Gairdín Fuinseoige	Déanamh SGF 48	@	€90.00 an ceann
100	Forc Gairdín Darby	Déanamh FGD 02	@	€30.00 an ceann
30	Treilís Ghairdín Fuinseoige	Déanamh TGF 32	@	€40.00 an ceann

(A) (i) Luaigh **dhá** bhlúire eolais i Luachan a chuidigh le Mailí a rogha a dhéanamh. *(Freagair ar leathanach 16 den Leabhrán.)*

(ii) Ó na sonraí thuas comhlánaigh an tOrdú bán Uimh. 201 *(ar leathanach 16 den Leabhrán).* (21)

(B) Tá na hearraí go léir a ordaíodh sa stoc ach amháin an Treilís Ghairdín Fuinseoige. Seachadann cúiréir na **Baraí Rotha**, na **Suíocháin Ghairdín** agus na **Foirc Ghairdín** go Soláthairtí Gairdíní Teo. ar an 30 Bealtaine 2016. Seiceálann Mailí na hearraí nuair a thagann siad isteach agus síníonn sí an Duillín Seachadta. Ansin tugann an cúiréir di Sonrasc Uimh. 977, dár dháta 30 Bealtaine 2016.

Baineann Lascaine Thrádála 15% agus CBL 20% le gach earra.
Ó na sonraí thuas, comhlánaigh an Sonrasc bán Uimh. 977 *(ar leathanach 17 den Leabhrán)*.
(30)

(C) Ar 5 Meitheamh 2016, i ndiaidh dó an íocaíocht a fháil ó Mhailí Ní Mhaoileoin, eisíonn Roger Ó Gadhra admháil thar ceann Trealamh ROG Teo. Ar an lá céanna, déantar an beart seo a iontráil i gCuntas Bainc Trealamh ROG Teo.

Déan fáil an airgid ó Sholáthairtí Gairdíní Teo. a iontráil i gCuntas Bainc Trealamh ROG Teo. *(Ná húsáid ach ceann amháin de na cuntais bhainc ar leathanach 18 den Leabhrán.)*
(9)
(60 marc)

6. **Baineann an cheist seo le Cuntais Feirme, le Teicneolaíocht Faisnéise agus le Billí a Íoc.**
(Le comhlánú ar Leathanaigh 18 agus 19 den Leabhrán Scrúdaithe)

Freagair gach cuid den cheist seo:

Is feirmeoir í Máire Ní Mhóráin a choinníonn Leabhar Cuntas Fáltas agus Íocaíochtaí Anailísithe (Leabhar Airgid Anailísithe). Lóisteáiltear an t-airgead go léir a fhaigheann sí ina cuntas reatha bainc ar an lá céanna agus déantar gach íocaíocht le seic.

Ar 1 Aibreán 2016, bhí iarmhéid €2,750 i gcuntas bainc na feirme.

Rinne Máire na bearta seo a leanas le linn mhí Aibreáin 2016:

2016	Beart	Admháil Uimh.	Seic Uimh.	Méid €
Aibreán 4	Díoladh eallach	53		13,700
5	Ceannaíodh beathú eallaigh		323	3,050
8	Íocadh as deisiúcháin innealra		324	2,350
11	Fuarthas seic bainne	54		4,600
13	Íocadh as obair chléireachais		325	1,400
15	Fuarthas Íocaíocht AE (SBÍ)	55		9,000
18	Ceannaíodh beathú eallaigh		326	5,200
19	Díoladh eallach	56		6,500
22	Díoladh sean-innealra	57		1,800
25	Ceannaíodh eallach		327	7,500
28	Íocadh as deisiúcháin ar an scioból féir		328	4,900
29	Ceannaíodh leasachán talún		329	650

(A) Chuir an banc in iúl do Mháire nach mbeadh seiceanna in úsáid i ndiaidh 1 Lúnasa 2016.

(i) Níl Máire ag iarraidh suim mhór airgid a choinneáil ina teach ar fhaitíos go ngoidfí í.
Luaigh **dhá** shlí a bhféadfadh sí a cuid airgid tirim a choinneáil slán.
(Freagair ar leathanach 18 den Leabhrán.)

(ii) Ní bheidh Máire ábalta a billí feirme a íoc in airgead tirim.
Luaigh slí **amháin** a bhféadfadh sí a cuid billí feirme a íoc san am atá le teacht.
(Freagair ar leathanach 18 den Leabhrán.) (9)

(B) Breac go hiomlán Cuntas Fáltas agus Íocaíochtaí Anailísithe (Leabhar Airgid Anailísithe) Mháire Ní Mhóráin do mhí Aibreáin 2016 *(ar leathanach 19 den Leabhrán)*.
Nóta: Seasann SBÍ do Scéim Buníocaíochta.

Bain úsáid as na colúin anailísithe seo a leanas:

Taobh an Dochair (Fáltais): Eallach SBÍ Eile

Taobh an tSochair (Íocaíochtaí): Eallach Deisiúcháin Beathú Eile

Suimigh gach colún anailísithe **agus** comhardaigh na Colúin Bhainc ag deireadh mhí Aibreáin 2016.
(43)

(C) Is spéis le Máire Ní Mhóráin ríomhaire a cheannach.
Mínigh **dhá** úsáid a d'fhéadfadh Máire a bhaint as ríomhaire chun cuidiú léi an fheirm a bhainistiú.
(Freagair ar leathanach 19 den Leabhrán.) (8)
(60 marc)

7.	**Ceist í seo a bhaineann le Buiséad Náisiúnta agus Eacnamaíocht**. *(Le comhlánú ar Leathanaigh 20 agus 21 den Leabhrán Scrúdaithe)*

***Freagair gach cuid den cheist seo**:*

(A) Is iad na ceithre thoisc táirgeachta ná talamh, saothar, caipiteal agus fiontraíocht.

(i) Luaigh na luachanna saothair nó na híocaíochtaí le haghaidh **gach** toisc táirgeachta.
(Freagair ar leathanach 20 den Leabhrán.)

(ii) Mínigh **dhá cheann** de na tosca táirgeachta.
(Freagair ar leathanach 20 den Leabhrán.)

(18)

(B) (i) Cé acu Roinn Rialtais a ullmhaíonn an Buiséad Náisiúnta?
(Freagair ar leathanach 20 den Leabhrán.)

(ii) Tabhair cúis **amháin** a n-ullmhaíonn an Rialtas Buiséad Náisiúnta.
(Freagair ar leathanach 20 den Leabhrán.)

(iii) Tabhair sampla **amháin** de chaiteachas reatha an Rialtais ar Oideachas.
(Freagair ar leathanach 20 den Leabhrán.)

(iv) Tabhair sampla **amháin** de chaiteachas caipitil an Rialtais ar Oideachas.
(Freagair ar leathanach 20 den Leabhrán.)

(12)

(C) Tugadh na figiúirí seo a leanas ar lá an bhuiséid mar réamh-mheastacháin don bhliain 2017:

Caiteachas Reatha Pleanáilte	**€000**
Sláinte	35,000
Coimirce Shóisialach	15,000
Oideachas	25,000
Dlí agus Ceart	10,000
Fónamh ar Fhiachas	5,000
Ioncam Reatha Pleanáilte	
ÍMAT	28,000
ÁSPC agus MSU	12,000
CBL	21,000
Cáin Chorparáide	16,000
Ioncam Eile	3,000

(i) Ullmhaigh an Buiséad Náisiúnta don bhliain 2017 ón eolas uile thuas.
(Freagair ar leathanach 21 den Leabhrán.)

(ii) Cuir in iúl cé acu an buiséad 'barrachais' nó buiséad 'easnaimh' é.
(Freagair ar leathanach 21 den Leabhrán.)

(iii) Taispeáin Caiteachas Reatha Pleanáilte an Rialtais i bhfoirm **Barrachairte**.
(Freagair ar leathanach 21 den Leabhrán.)

(30)
(60 marc)

8. **Ceist í seo a bhaineann le Córais Seachadta agus le Margaíocht**.
(Le comhlánú ar Leathanaigh 22 agus 23 den Leabhrán Scrúdaithe)

***Freagair gach cuid den cheist seo**:*

(A) Is bainisteoir margaíochta é Máirtín Ó Dálaigh. Is mian leis eitilt ó Aerfort na Sionainne go dtí an Róimh ar 19 Iúil 2016. Seiceálann sé costas na dticéad ar shuíomhanna gréasáin dhá aerlíne. Is iad seo a leanas amanna na n-eitiltí acu:

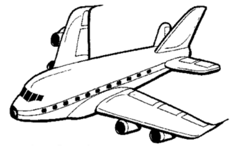

Aerlínte	Sionainn - Imeacht	An Róimh - Teacht
Aer Dine	06:40	09:30
Aerlínte Alfa	07:20	10:05

(i) Ríomh cá fhad a ghlacann an eitilt ó Shionainn go dtí an Róimh ar **gach** aerlíne acu. Taispeáin do fhreagraí agus do chuid oibre. *(Freagair ar leathanach 22 den Leabhrán.)*

(ii) Mínigh **dhá** bhuntáiste agus **dhá** mhíbhuntáiste a bhaineann le córas aeriompair a úsáid. *(Freagair ar leathanach 22 den Leabhrán.)* (30)

(B) Is iad seo a leanas táillí an dá aerlíne. Beidh Máirtín ag seiceáil isteach ar líne. Seiceálfaidh sé **dhá** mhála isteach ach ní bheidh sé ag cur suíocháin in áirithe.

Táillí Aerlínte	Aer Dine	Aerlínte Alfa
	€	€
Táille	35.00	82.00
Cánacha aerfoirt	48.50	16.50
Táille áirithinte	2.50	7.00
Suíochán in áirithe	10.00	5.00
Táille ar sheiceáil isteach ar líne	5.00	12.50
Táille ar mhála a sheiceáil isteach	€15 an mála	€5 an mála

(i) Ríomh costas iomlán na heitilte ar Mháirtín le **gach** aerlíne acu.
Taispeáin do fhreagraí agus do chuid oibre. *(Freagair ar leathanach 22 den Leabhrán.)*

(ii) Ar bhonn costais, cé acu aerlíne a mholfá do Mháirtín eitilt léi?
(Freagair ar leathanach 23 den Leabhrán.) (18)

(C) I **ngach** spás atá curtha ar fáil *(ar leathanach 23 den Leabhrán)*, scríobh an téarma ceart do gach míniú ón liosta seo a leanas:

CEISTNEOIR TAIRISCINT SPEISIALTA MARGADH
BRANDÁIL MARGAÍOCHT TASTÁLA

(Tá téarma amháin thuas nach mbaineann le míniú ar bith thíos.)

	MÍNITHE
(i)	Ainm nó lógó a úsáid chun táirgí a shainaithint agus a dhéanamh aithnidiúil.
(ii)	Liosta ceisteanna ullmhaithe a chuirtear ar thomhaltóirí mar chuid de shuirbhé.
(iii)	Táirge nua a thriail ar líon beag tomhaltóirí.
(iv)	Breis luacha ar airgead a thabhairt, mar shampla, trí cinn ar phraghas dhá cheann.

(12)
(60 marc)

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán